

fatönkre szabadon és úgy oda van állítva, mint valami picziny méhköpü, a melyhez ekkor hasonlít is.

Szépén be van boltozva; oldalt oly ki- és bejáró lyuka van, mint valami öreg poszméhnek való és az egész alkotmány a legfinomabb száraz mohából, zuzmóból, nyárfa és más növények gyapjából van fölépítve, oly tömötten és mégis puhán rakva, hogy nincs kalapos, a ki utána csinálhatná. Elbe a puha és meleg otthonba rakja le az a picziség a fészekalját, mely kilencz, néha tizenkét apróka tojásból való; ezek felérek, a vastagabb végen finom rozsdaszínű szeplőeskékkel. Ezt a fészekalját a kis pár felváltva 14 nap alatt költi ki és ekkor kezdődik a nagy munka: azt a tizenkét porontyocskát finom eledellel kell ellátni. Hiszen igaz, hogy nagy a fecske buzgósága; de mikor az őszapóéké még sokkalta nagyobb! A fecske röptében és csak száját tátva kapdossa el a prédát; a kis őszapók ágacsokról, rügy mögül, függőgetve és hímálva nagy munkával keresik a piczi falatokat. És az már igaz, hogy kő van annak az embernek a szíve helyén, a ki nem bír gyönyörködni a kis madárcsalád szeretetén, a mint az a tizenkét, apróka madárfiú lenge ágon szorosán összeül és a kiesike szülők, sohasem lankadva, folyton hivogatva felváltva jönnek-mennek; szép sorjában rendre adogatják fiaiknak az eledelt.

Embernek példa; de intés is!

Menschenhand; manchmal steht es frei, wie ein kleiner Bienenstock. Es ist schön gewölbt, hat seitlich ein Schlupfloch wie für eine grosse Hummel; es ist aus feinstem Moos, aus weichster Pflanzenwolle der Weiden und Pappeln; es ist weich und doch so dicht gefügt, dass es ihm kein Hutmacher nachmachen kann. In dieses weiche, warme Heim legt diese Vogelwinzigkeit ihr Gelege, welches aus neun, oft zwölf Eierchen besteht; diese sind weiss, am dickeren Ende mit feinen, rostfarbenen Sprossen. Das Gelege brütet das Pärchen abwechselnd in vierzehn Tagen aus und dann beginnt die grosse Arbeit! Es handelt sich um Versorgung von zwölf Kleinen, und zwar mit dem feinsten Futter. Es ist ja wahr, dass der Fleiss der Schwalbe gross; wenn aber jener der Schwanzmeise noch viel grösser ist! Die Schwalbe ergreift ihre Beute im Fluge, sie braucht nur den Schnabel zu öffnen — die Schwanzmeise muss aber von Zweig zu Zweig suchen, bald hängend, bald schaukelnd arbeiten um die winzigen Bissen zu erwerben. Und es ist wahr: wen der Anblick dieser in Liebe vereinten winzigen Familie nicht erfreut, wer nicht davon gerührt wird, wie die kleinen Vögelchen eng aneinander geschmiegt auf schwankendem Zweige dasitzen und wie die kleinen Elterchen fortwährend rufend kommen und gehen, bringen und die Kleinen der Reihe nach füttern — wenn dies nicht erfreut, der hat statt einem Herzen einen harten Stein in der Brust.

Dieses Bild ist für das Menschenkind ein Beispiel und eine Warnung zugleich!

KISEBB KÖZLÉSEK. — KLEINERE MITTHEILUNGEN.

A fenyőrigó (*Turdus pilaris* L.) fészkelése Magyarországon.

A fenyőrigó legdélibb fészkelő helyei köztudomás szerint Csehországban és Galieziában vannak.

Igaz ugyan, hogy ALTUM egy Magyarországból származó fiókat is említ, KOTZ báró pedig Brassó vidékéről közli, hogy 1879 június 29-én a Schuller-hegységben, a Christian-máren 2000 m. magasságban 2 drótot lőtt, amde e két adatot leszámítva, irodalmunkban semmi egyéb nyoma ninesen e madár hazánkban való költé-

Über Nisten der Wacholderdrossel (*Turdus pilaris* L.) in Ungarn.

Als die südlichsten Nistplätze der Wacholderdrossel sind allgemein Böhmen und Galizien bekannt. Wohl erwähnt ALTUM ein aus Ungarn stammendes Junge; wie auch Baron KOTZ aus der Umgebung von Brassó erwähnt, am 29-ten jun. 1879 im Schuller-Gebirg, am Christianmare in der Höhe von 2000 m. 2 Stücke erlegt zu haben, dennoch sind ausser diesen zwei Daten keine weiteren Spuren des Brütens dieses Vogels in unserer Vaterlande zu finden, und aus dem Umstande, dass auch unsere heimi-

sének s megfigyelőink sem tudnak róla, a mi csak arra vall, hogy — ha csakugyan fészkel ez inkább északi rigófaj hazánk területén, — vajmi kivételesen teszi.

Ilyen kivételes esetnek végre megdönthetetlen bizonyosságát tudatta velem MOLNÁR LAJOS körjegyző, ki f. é. máj. 17-én a Vas megyében fekvő Molna-Szeesöd felső erdejében fenyőrigó fészket talált, 6 drb friss, alig kotlott tojással. Levelében a következőket írja. «A fészkek 3 m. magasan, igen sűrű galagonyabokor koronájában állott.

A környék szinte tele van galagonya és bokrosnyán bokrokkal, nagy területen. Ez a térség sertéslegelőül szolgál, melynek északi részét szántók és legelők szegélyezik, közvetlenül délről, keletről és nyugatról pedig fenyő és öreg tölgyerdők állanak. A tojó ülte a tojásokat s egészen közelre engedett, de a hím a közeli bokrokon ugrált s hallatta hangját, tehát teljesen meggyőződhettem, hogy a madár *Turdus pilaris*.

A tojót meg akartam fogni, de kétszer is elmenekült, mert a sok galagonyatüskétől nem tudtam fészkére szorítani, meg attól is féltam, hogy vele a tojásokat agyonnyomom. Különös, hogy ez idén igen későn is még láttam esapatban 10—15 *Turdus pilaris*-t nálunk, sőt máj. 12-én az alsó erdőn este későn, egy elég magas sűrű bokorból vagy 6—7 drbot rebbentetem ki, melyeket ismeretes hangjukról és repülésükről határozottan felismerhettem.»

Hogy a megfigyelésnek teljesen meg legyen bitele, kérésemre az öregeket is meglőtte, a tojásokat pedig megtekintés céljából elküldte. Színezetükre nézve igen hasonlítanak a fekete rigó tojásaihoz, de rozsdás foltozásuk közt egyes sötétbarna, vagy feketésbarna fröccsök vagy petytyek is láthatók, kivált három darabon, a mi a fenyőrigó tojásaira jellemző. Mértékük:

Hossz.	Vastags.
25	19
25·2	19
25·5	19·3
25	19·2
25	18·8
26	19·2 mm

sehen Beobachter keine Kenntniss über diese Sache haben, ergiebt sich wohl die Folgerung: brütet wirklich diese mehr nördliche Drosselart in Ungarn, so geschieht dies wohl nur höchst ausnahmsweise.

Den unumstösslichen Beweis eines solchen Ausnahmefalles theilte mir endlich der Bezirks-Notär LUDWIG MOLNÁR mit, der am 17-ten Mai l. J. im Comitate Eisenburg in dem oberen Walde Molna-Szeesöd ein Nest der Wacholderdrossel mit 6, kaum bebrüteten Eiern fand. In seinem Briefe berichtet er folgendes: «Das Nest stand 3 m. hoch in der Krone eines sehr dichten Weissdorn-Busches. Die Umgebung ist eine weite Fläche voll Weissdorn- und Syringasträucher. Diese als Schweineweide benützte Fläche ist von Norden mit Äckern und Weideplätzen unrandet, während gegen Süd, Ost und West alte Fichten- und Eichenwaldungen stehen. Das Weibchen sass auf den Eiern und liess ganz an sich herkommen, während dem das Männchen auf den benachbarten Sträuchern umherhüpfte und seine Stimme zu hören gab. Ich wurde also vollkommen überzeugt, dass der Vogel *Turdus pilaris* ist. Das Weibchen wollte ich ergreifen, doch entkam dieses zweimale, da ich dasselbe durch die vielen Dornen behindert nicht auf das Nest niederdrücken konnte: ich befürchtete auch wohl, dass ich mit demselben auch die Eier zerstöre. Auffallenderweise sah ich heuer noch sehr spät 10—15 *Turdus pilaris* in einer Schaar bei uns. Ja sogar am 12-ten Mai scheuchte ich im unteren Walde spät Abends aus einem ziemlich hohen Busche 6—7 Stücke auf, welche sich mit ihren bekannten Stimmen und dem Fluge bestimmt erkennen liessen».

Zum Zwecke einer vollen Glaubwürdigkeit seiner Beobachtung, erlegte er die Alten und sendete mir die Eier zur Untersuchung. Die Färbung letzterer kommt der der Amseleier recht nahe, doch sind zumal auf drei Stücken unter den rostfarbigen Flecken auch einzelne dunkelbraune oder schwarzbraune Schmitze oder Flecke sichtbar, was für die Eier der Wacholderdrossel charakteristisch ist. Die Maasse:

Länge:	Dicke:
25	19
25·2	19
25·5	19·3
25	19·2
25	18·8
26	19·2 mm.

MOLNÁR LAJOS a fészket a fának jó részével együtt megőrizte úgy, hogy az öregek fészkestül, tojásostul esoportba állíthatók s méltó helyükre, a vasvármegyei kulturegyesület építendő muzeumába kerülhetnek.

Köszeg, 1901 június 24-én.

Chernet István.

Difformis esőrű madarak.

Évekkel ezelőtt már megemlékeztem néhány hazánkban kézrekerült torzesőrű madárról. Azóta ismét sikerült néhány példányt elejtenem, s gyűjteményemet velök gazdagítanom. Leírásukat a következőkben adom:

Túzok (*Otis tarda* L.). — 1890 február 24-én, a madárvonulás «nagy megfigyelése» alkalmával, Dinnyésen a nádasokat járva, a fejem fölött elszálló 33 drb közül a legnagyobb kakast kilőttem a csapatból. Zsákmányom nemesak hatalmas, szép darab volt, hanem egyszersmind némileg torzult esőrű is, a mennyiben esőrének töve s így szájnnyílása is ferdén áll, azaz a jobb szájjug körülbelül 1 em.-nyivel magasabban van, mint a bal s megfelelőleg a felső káva orma is kissé jobbra csavarodik.

Északi búvár (*Gavia septentrionalis* L.). — 1893 nov. 20-án a Velencei-tavon egy fiatal hímét lőttem, melynek felső kávája rendes, az alsónak utolsó harmada (hegye) azonban balra fordul s a felsőt keresztezi.

Búbos vöcsök (*Colymbus cristatus* L.). — Ugyancsak Velenczén 1892 márcz. 26-án lőttem a tavon egy tojót, melynek felső kávája töben vagy 1.5 mm.-rel szélesebb mint az alsó, minek következtében a kávak nem záródnak egymásra s az alsó káva hegye — a nélkül hogy meggörbülne — a felső káva hegyével szöveget alkot. Alulról vagy felülről nézve e esőr alakját, megnyújtott szorzási jegy jut eszünkbe.

Vihar sirály (*Larus canus* L.). — 1891 november 30-án Hegykőn a Fertő taván lőttem egy fiatal hímét, melynek alsó kávája 1.5 mm.-rel nyúlik ki a felső hegye mellett s azt keresztezi.

LUDWIG MOLNÁR bewahrte das Nest sammt einem bedeutenden Theile des Baumes, so dass die Alten sammt Nest und Eiern zu einer Gruppe vereint auf einem würdigen Orte, in dem vom Cultur-Verein des Eisenburger Comitates zu errichtenden Museum Platz nehmen werden.

Köszeg, am 24-ten Juni 1901.

Stefan Chernel von Chernelháza.

Vögel mit difformen Schnäbeln.

Vor Jahren gedachte ich schon einiger aus Ungarn herstammenden Vögel mit missbildeten Schnäbeln. Seither gelang es mir abermals einige Exemplare zu erlegen und meine Sammlung mit selben zu bereichern. Ihre Beschreibung gebe ich im Folgenden:

Trappe (*Otis tarda* L.). — Zur Zeit der «grossen Beobachtung» des Vogelzuges am 24-ten Februar 1890 die Röhrichte bei Dinnyés durchstreifend, schoss ich von den über meinem Kopfe vorbeistreichenden 33 Stücken den stärksten Hahn aus der Schaar heraus. Meine Beute war nicht nur ein mächtiges, schönes Stück, sondern gewissermassen auch von difformer Schnäbelbildung, indem der Grund seines Schnabels, folglich auch die Mundöffnung schief steht, das heisst der rechte Schnabelwinkel um circa 1 cm. höher als der linke liegt und dementsprechend auch der First des Oberkiefers sich etwas nach rechts biegt.

Rotkehltaucher (*Gavia septentrionalis* L.). — Am 20-ten Nov. 1893 erlegte ich am Velenceer-See ein junges Männchen, dessen Oberkiefer normal erscheint, das End-Drittheil des Unterkiefers aber nach links gebogen den oberen kreuzt.

Haubensteissfuss (*Colymbus cristatus* L.). — Ebenfalls in Velence schoss ich am 26-ten März 1892 am See ein Weibchen, dessen Oberkiefer am Grunde um 1.5 mm. breiter als der untere ist, wesshalb die Kiefer nicht genau aufeinander passen und die Unterkieferspitze — ohne gekrümmt zu sein — mit der des Oberkiefers einen Winkel bildet. Von unten oder von oben betrachtet, erinnert uns der Schnabel an ein verlängertes Multiplikations-Zeichen.

Sturm-Möve (*Larus canus* L.). — Am 30-ten Nov. 1891 erlegte ich bei Hegykő am Fertő-See ein junges Männchen, dessen Unterkiefer um 1.5 mm. neben der Spitze des oberen hervorragt und diese kreuzt.

Siketfajd (*Tetrao urogallus L.*). — Hogy annak a bizonyos előérzetnek, melynek «spurius» a neve, sokszor meg van a maga jutalma, bizonyítja az a ritka szép torzesőrű fajdkakasom, melyet 1900 ápr. 28-án Lánzséren (Sopronm.) lőttem.

A területen, melyen a dürgés idejében egy hetet töltöttem, csak egy kakas volt előzetesen kihallgatva. Bevallom, engem a kikötött kakasok épen nem vonzanak, mert utóvégre is biztosra menni s egy nagy, ülő madarat 25–30 lépésnyiről lelőni, nem nagy dolog. De abban, hogy a kakast magam hallgathatom ki, már sok élvezetet találok. Így ismerkedhetik csak meg az ember ez érdekes vad szokásaival, természetével s a maga fáradsága árán szerzi végre meg.

Egy vén kakas már ott függött a vadászház foga-sán s a másodikat is melléje akaszthattam volna, ha kedvezőtlen idő nem szolt volna bele munkámba.

Időm meg volt szabva, még csak egy reggel állott rendelkezésemre s ekkor feltámadt bennem a «spurius», hogy letéve szokásomról, a kikötött kakasra, tehát biztosra menjek. Nem is bántam meg. A jámbor kakas szinte előírás szerint dürgött egy magas fenyő sudarán, sokáig gyönyörködhettem benne, míg végre lövésemre lezuppant. Nagy volt meglepetésem, mikor ábrázatjára tekintve látom, hogy micsoda csodálatos jószág lett zsákmányommá. Három esőrű volt (lásd a képet *a*, *b*). A tyúkfélék között a torzesőrű példányok nem épen ritkán fordulnak elő, így különösen a foglyok között; de már a difformis esőrű siketfajd, s még hozzá ilyen remek kiadásban, vajmi kivételesen kerül kapóra.

Madaramnak felső kávája egészen rendes alkotású, az alsó, vagyis inkább az alsók, annál rendellenesebbek. Mert az alsó káva töben szétvált s két ágban nyúlik előre. A jobbik egyene-

Auerhahn (*Tetrao urogallus L.*). — Dass jene gewisse Voralnung, welche in der Waidmanns-sprache «Spurius» heisst, manchmal ihren Lohn erreicht, beweist mein auffallend schöner Auerhahn von difformer Schnabelbildung, den ich am 28-ten Apr. 1900 in Lánzsér (Soproner Comitatus) erlegte.

Auf dem Gebiete, auf welchem ich zur Balzzeit eine Woche verbrachte, war vorher bloss ein Hahn verhört. Offen gestanden, üben auf mich solche ausgebundene Hähne keinen Reiz aus, da am Ende «auf's Sichere» zu gehen und einen grossen, sitzenden Vogel auf 25–30 Schritte Entfernung herunterschliessen, keine grosse That ist. Wenn ich aber den Hahn selbst verhören kann, darin finde ich viel Vergnügen.

Nur auf diese Weise werden einem die Eigenschaften, die Natur dieses interessanten Wildes bekannt und zuletzt verdient man denselben durch die eigene Mühe. Ein alter Hahn schaukelte schon am Gehänge des Jägerhauses und ich hätte auch den zweiten dazu hängen können, falls das ungünstige Wetter das Wort nicht erloben hätte. Meine Zeit war gemessen, mir stand bloss ein Morgen mehr zur Verfügung und da erwachte der «Spurius» in

mir, dass ich gegen meine Gewohnheit auf den ausgebundenen Hahn, also «auf's Sichere» gehe. Der fromme Hahn balzte vorschrittmässig auf einer hohen Fichte, ich konnte mich lange daran ergötzen, bis er auf meinen Schuss herabstürzte. Gross war meine Überraschung, als ich auf sein Gesicht blickend sehe, was ein sonderbares Ding meine Bente wurde. Er hatte einen dreifachen Schnabel. (Siehe Abbildung *a*, *b*.) Wohl sind unter den Hühnerarten Exemplare mit missbildeten Schnäbeln nicht eben selten, zunal unter den Rebhühnern; doch ein Auerhahn mit difformem Schnabel, noch dazu in einer solch prächtigen Ausgabe, fällt höchst ausnahmsweise zur Bente. Der Oberkiefer meines Vogels ist ganz normal, der untere oder besser gesagt die unteren sind aber desto abnormer gebaut. Der Unterkiefer theilte sich nämlich auf seinem Grunde gänzlich und ragt

sen, a másik jobbra ferdülve az előbbi alatt ennek hegyét keresztezve. Minden leírásnál érthetőbben beszél a kép, ezért mellékelve bemutatom ábrázatját. Még csak azt jegyezve meg, hogy furesa csőre úgy látszik nem akadályozta a táplálkozásban, mert jó húsban volt s 4·5 grmot nyomott.

Köszeg, 1901 június 24-én.

Chernel István.

Phalaropus lobatus (L.) a Balaton madárfaunájában.

A mióta csak a Balaton madárvilágát figyelem, különös figyelmet szenteltem az északi *víztaposó lilé*-nek, mert lehetetlennek tartottam, hogy ez a végtelen kecses madár, a melyet CHERNEL ISTVÁN a velencei tónál oly nagy számban talált, s a mely Erdélyből több példányban, továbbá a Fertőről is megkerült, épen csak a mi Balatonunkat kerülné el, a mely különben annyi ritka és érdekes átvonuló madárfajnak kedvenc tanyája. Különösen a somogyi homokos partvidékekre tett kirándulásaimban biztam, a melynek egész karaktere megfelel e madár igényeinek.

Egészen a múlt év végeig azonban minden kutatásom hiábavalónak bizonyult, s végre is csak egy szerencsés véletlen adta kezembe e várva-várt vendéget, és pedig épen ott, a hol legkevésbé vártam: a zalai oldalon.

1900 szept. 27-én egy barátommal száresa- és kacsavadászatra mentem ki a *Kővágó-Eörs* és *Köveskálta* zalamegyei községek között fekvő ú. n. *Kornyító*ra. Ez egy körülbelül 25–30 cat. hold nagyságú, helyenkint esuhival benőtt s igen siker belviz, a mely időnkint — tartósan száraz esztendőket után — egészen ki is szárad, s a melyen ilyenkor százával, sőt ezerével gyűlnek össze a különféle *Totanus* fajok.

Magától a Balatontól egyenes vonalban épen 4 kilométerre fekszik, s a mikor víz van benne, ornisa néhány *Totanus*-fajból, pár száz állandóan

in zwei Ästen hervor. Der rechte Ast in gerader Richtung, der andere nach rechts gekrümmt unter dem vorigen dessen Spitze kreuzend. Besser als viele Worte spricht die Abbildung, welche ich beifüge, nur noch bemerkend, dass den Vogel der sonderbare Schnabel in der Ernährung keinesfalls gehindert zu haben scheint, da er gut an Wildpret war und 4·5 kg. wog.

Köszeg, am 24-ten Juni 1901.

Stefan Chernel von Chernelháza.

Der Phalaropus lobatus (L.) in der Vogelfauna des Balaton-See.

Seitdem ich das Vogelleben des Balaton-Sees näher beobachte, habe ich dem *Phalaropus lobatus* (L.) immer eine besondere Aufmerksamkeit gewidmet, da ich es für unmöglich hielt, dass diese graziöse Vogelart, welche STEPHAN VON CHERNEL am Velenceer See in so grosser Anzahl vorfand, und welche auch aus Siebenbürgen in mehreren Exemplaren bekannt, und sogar am Fertő-See sich wiederfand, blos unseren Balaton-See vermeiden sollte, wo doch der letztere eine stark besuchte Raststation so vieler seltenen und interessanten Durchzügler ist. Besonders habe ich mich auf meine Excursionen am südlichen Seeufer — längs der somogyer Sandufer — verlassen, deren ganzer Charakter den Ansprüchen dieser Vogelart vollkommen entspricht.

Bis zum letzten Herbst war aber mein ganzes Nachsuchen vergeblich, und zuletzt gab mir blos ein glücklicher Zufall diesen längst erwarteten Gast in die Hand, und zwar gerade dort, wo ich ihn am wenigsten erwartet hätte — auf der Zalaer See-Seite.

Am 27-ten September 1900 gieng ich mit einem Freunde auf einen kleinen See, den sogenannten *Kornyító* jagen, welcher zwischen den beiden Dörfern *Kővágó-Eörs* und *Köveskálta* im Com. Zala liegt. Letzterer ist ein ca. 25—30 cat. Joch grosser, lüe und da mit Binsen verwachsener seichter Moorsee, welcher in andauernd trockenen Jahrgängen öfter gänzlich austrocknet, wo dann zu Hunderten, sogar Tausenden die verschiedenen *Totanus*-Arten sich versammeln.

Vom Balaton-See ist er in der Luftlinie blos 4 Kilometer weit entfernt, und wenn er nicht austrocknet ist, besteht seine Ornisa ausser

rajta tartózkodó száresából s a Balatonról esténként nagy csapatokban áthuzó vadkacsákból áll. Sept. 27-én is épen száresákra vadásztunk, s a mikor javában gázolom a térden felül érő vizet, hosszas lövöldözés után, egy kis madár röpül el közvetlen mellettem, a melynek hirtelenében utána lövén, a mikor kezembe került, láttam csak, nagy örömmre, hogy a *Phalaropus lobatus* (L.) végre valahára megkerült. Miután a durva serét szegényt nagyon összetörte, a preparálásról le kellett mondanom, hanem úgy a mint volt borszeszbe téve friss állapotban küldtem fel a Magyar Ornith. Központba, documentum képen.

Igaz ugyan, hogy a *Phalaropus lobatus* (L.) ezuttal sem a tulajdonképeni Balatonról került; tekintve azonban a nagy közelséget s azt, hogy a Kornyitó madárélete tisztára a Balaton hatása alatt áll, lehetetlen ezek után fel nem tételezni, hogy a víztaposó magán a Balatonon is meg nem fordul.

Keszthely, 1901 október 11.

Gyulai Gaal Gaston.

A danka sirály gazdasági jelentőségéhez. BERG GUSZTÁV báró, a kapuvári uradalom bérlője és kiváló gazda, írja a következőket: «37 év óta nem emlékszem, hogy vidékünkön — leszámítva egyeseket — sirályok mutatkoztak volna. Ez év őszén kaszálás után milliárdnyi sáska és szöeske mutatkozott rétjeinken s a sárjában sok kárt okozott. Egyszerre csak — mintha az égből szállottak volna alá — ezernyi sirály jelent meg s mindaddig nálunk maradtak, míg a sáskákat tisztára felemésztették, s ekkor ép oly hirtelenül eltűntek, mint a hogy jöttek.»

Megjegyezzük, hogy a kapuvári uradalom Sopronmegyében fekszik s jó része a «Hanyásghoz» tartozik, tehát terjedelmes rétségeket foglal magában.

Ch.

einigen *Totanus*-Arten aus einigen Hundert Blässhühnern und Wildenten, welche allabendlich in grossen Schwärmen von dem Balaton-See hinüberziehen.

Auch am 27-ten Sept. haben wir — im seichten Wasser fleissig watend — gerade auf Blässhühner gejagt, als nach längerem Plänkeln ein kleiner Vogel dicht bei mir vorbeiflog. Ich schoss ihm schnell nach, und als ich ihn zur Hand bekam, sah ich höchst erfreut, dass ich einen *Phalaropus lobatus* erlegt habe. Das arme Thierchen war aber leider sehr zerschossen, so dass ich von dem Ausbälgen gänzlich absehen musste, und es im Fleisch — in Spiritus aufbewahrt — der Ung. Ornith. Centrale als Belegstück schicken konnte.

Es ist jedenfalls wahr, dass der *Phalaropus lobatus* (L.) diesesmal auch nicht auf dem eigentlichen Balaton-See erbeutet wurde, wenn wir aber die ausserordentliche Nähe und jenen Umstand in Betracht ziehen, dass das Vogelleben des Kornyitó-Sees gänzlich unter dem des Balaton-See's steht, muss wohl angenommen werden, dass diese Vogelart auch auf dem eigentlichen Balaton-See vorkommen dürfte.

Keszthely, 11. Oktober 1901.

Gaston Gaal de Gyula.

Zur wirtschaftlichen Bedeutung der Lachmöve. Der hervorragende Landwirt und Pächter der Kapuvärer Herrschaft, Baron GUSTAV von BERG schreibt mir: «Seit 37 Jahren besinne ich mich nicht, in unserer Gegend jemals Möven, einzelne ausgenommen, bemerkt zu haben. In diesem Herbste hatten wir auf unseren Wiesen nach der Heuernte Milliarden von Heuschrecken, die im Grummet arge Verwüstungen anrichteten. Plötzlich erschienen an einem Tage tausende von Möven wie vom Himmel gekommen und blieben bei uns bis sie sämtliche Heuschrecken verzehrt hatten um dann eben so plötzlich zu verschwinden, wie sie gekommen waren.»

Es sei hierzu bemerkt, dass die Herrschaft Kapuvár (Com. Sopron) einen grossen Theil des «Hanyásghoz» ausmacht, also weite Wiesen aufweist.

Ch.

Adatok a füstifecske legészakibb előjövételére vonatkozólag.

AXEL HAGEMANN füzetében, melyet én SPARRE SCHNEIDER úr szivességéből kaptam, a füstifecske-re vonatkozólag egy közlést találok, a mely fordításban így hangzik:

«*Hirundo rustica* L.

Ez itt (*Alten*-ben) nem fészkel, de egy napon, körülbelül a tavaszi és néha az őszi vonulás idején, itt tartózkodik. Láttam: 1888. évben június 21-én nagy számmal, 1889 május 30-ikán az első példányt, 1891 június 19-én, 1892-ben számos darabot június 21-én, 1893-ban június 13-ikán; 1894-ben egyetlen példányt már május 4-ikén, mindjárt el is tűnt; 1898-ban június 16-ikán sok jelentkezett.

1888-ban, augusztus hó 22-én, itt volt a dél-felé vonuláskor; ugyanazon éjjel, messze lenn a hegységben, éjjel az első hó esett».

A megfigyelési pont — *Alten* — a 70. szélességi fok alatt fekszik.

Haase Oszkár.

Madármegfigyelő állomás a Kurische Nehrungon. A Deutsche Ornithologische Gesellschaft a közoktatás és földművelésügyi kir. ministeriumok támogatásával Rossittenben, a Kurischen Nehrungon madármegfigyelő állomást állított fel, melynek vezetésével THIENEMANN J. úr bízott meg.

Ennek a megfigyelő állomásnak célja:

1. A madárvonulás megfigyelése: egyes fajok vonulási ideje, iránya, szél- és időjárási viszonyok a vonulási idő alatt, költőzködési repülés magassága, madárrepülés gyorsasága, vándorcsoportok pihenője, a madaraknak honnan-jövetele;

1. a madarak életmódjának és tápláléktól való függésének megfigyelése;

2. vedlés és színváltozatokra vonatkozó vizsgálódások;

4. a madarak gazdasági jelentőségére, a táplálékra, a mezei és erdei gazdaságot, kertészetet és halászatot illető hasznosságuk- és károságukra, a növényeknek és alsóbbrendű állatoknak madarak útján való terjedésére vonatkozó nyomozódások;

5. a célszerű madárvédelemre vonatkozó kémlelődések;

Angaben zu dem nördlichsten Vorkommen der Rauchschnalbe.

In der Broschüre von AXEL HAGEMANN, welche ich Herrn SPARRE SCHNEIDER verdanke, finde ich auch eine Mittheilung über die Rauchschnalbe, welche in der Übersetzung wie folgt lautet:

«*Hirundo rustica* L.

Sie brütet hier (in *Alten*) nicht, hält sich aber einen Tag über ungefähr auf dem Frühjahrs- und bisweilen auch auf dem Herbstzuge auf. Im Jahre 1888 sah ich sie zahlreich am 21. Juni, 1889 das erste Individuum 30. Mai, 1891 19. Juni, 1892 zahlreiche Individuen 21. Juni, 1893 sah ich sie am 13. Juni, 1894 eine einzelne, welche gleich verschwand, schon am 4. Mai, 1898 wurde sie zahlreich am 16. Juni gesehen.

Im Jahre 1888 war sie hier auf dem Zuge nach Süden am 22. August. In derselben Nacht fiel der erste Schnee weit unten im Gebirge.»

Der Beobachtungspunkt ist *Alten* unter dem 70. Breitengrade.

Oskar Haase.

Vogelwarte auf der kurischen Nehrung. Die Deutsche Ornithologische Gesellschaft hat mit Unterstützung des Königlichen Ministeriums für Kultus und Landwirtschaft in Rossitten auf der kurischen Nehrung eine Vogelwarte errichtet, deren Leitung Herrn J. THIENEMANN übertragen worden ist.

Zweck der Vogelwarte ist:

1. Beobachtung des Vogelzuges: Zugzeit der einzelnen Arten, Richtung der Wanderzüge, Wind- und Wetterverhältnisse während der Zugzeit. Höhe des Wanderfluges, Herkunft der Vögel;

2. Beobachtung der Lebensweise der Vögel und ihrer Abhängigkeit von der Nahrung;

3. Untersuchungen über Mauser und Verfärbung;

4. Untersuchungen über den wirtschaftlichen Wert der Vögel, über die Nahrung, Nutzen und Schaden für Land- und Forstwirtschaft, Gartenbau und Fischerei, über Verbreitung von Pflanzen und niederen Tieren durch die Vögel;

5. Untersuchungen über zweckgemässen Vogelschutz;

6. a tudományos állami intézetek részére szolgáló kutatási anyag gyűjtése, s e tekintetben a megfigyelő állomás működése nem szorítkozhatik csupán a madarakra, hanem más állatosztályokra is ki kell terjeszkednie ;

7. A hazai madáréletnek általános és a madarak gazdasági jelentőségének különösebb ismeretése élőszóval és írásban minél szélesebb körben.

Továbbá a rossitteni megfigyelő állomáson gyűjtemény állittatik össze a Nehrungon és környékén előforduló madárfajokból.

*A Deutsche Ornithologische Gesellschaft
Berlin N. 4. Invalidenstr. 43.*

A horvát ornithologiai központ.

Tudvalevőleg 1899-ben Magyarország, Ausztria és Bosznia-Hercegovina megfigyelő hálózata, a Szerajevóban tartott gyűlésen, HERMAN OTTÓ indítványára elhatározta, hogy a vonulási megfigyeléseknek horvát területen leendő életbe léptetése végett folyamodik a horvát kormányhoz, minthogy ez a terület zavaró űrt képezett. A határozat alapján a M. O. K. a dr. BLASIUS R. elnök által aláírt jegyzőkönyvet mellékelve, őnméltó gróf KHUEN-HÉDERVÁRY horvát bánhoz fordult ama kérelemmel, hogy ezt a kívánságot valósítsa meg. Eközben a M. O. Központban megejtettek a praktikus szempontokat illető tájékoztató megbeszélések, a melyekben horvát részről dr. HEINZ, dr. LANGHOFFER és SÁNDOR tanár urak vettek részt.

A magas horvát kormány 1901 július 22-ikén 18,028. sz. alatt kiadott kedvező határozata folytán a H. O. K. vezetésére kiszemelt RÖSSLER tanár úr október 20-án Budapestre jött és az egyöntetűség érdekében tájékozódást szerzett.

A szerajevói gyűlés minden résztvevőjének bizonyára nagy öröme és meglepődésére szolgál, hogy ez eredmény előkészítéséhez hozzájárult.

M. O. K.

Gólyák Szilveszter napján, MESZLÉNY BENEDEK úr, a M. O. K. megfigyelője arról értesített, hogy 1900. év december 31-ikén Csala közelében Pákozdi határában (Fehérmegyében), 6 db fehér

6. Beschaffung von Untersuchungsmaterial für die wissenschaftlichen Staatsinstitute, wobei sich die Thätigkeit der Vogelwarte nicht auf die Vögel beschränken, sondern auch andere Tierklassen erstrecken soll ;

7. Verbreitung der Kenntnis des heimatischen Vogel Lebens im allgemeinen und des wirtschaftlichen Wertes der Vögel im besondern durch Wort und Schrift.

Ferner wird auf der Vogelwarte Rossitten eine Sammlung der auf der Nehrung und in deren nächster Umgebung vorkommenden Vögel angelegt werden.

*Die Deutsche Ornithologische Gesellschaft
Berlin N. 4. Invalidenstr. 43.*

Die Croatische Ornithologische Centrale.

Bekanntlich hat die im Jahr 1899 in Sarajevo stattgefundene Versammlung der Beobachtungsnetze Ungarns, Oesterreichs und Bosnien-Hercegovinas auf Antrag OTTO HERMAN'S beschlossen, die Regierung Croatiens zu ersuchen, die Zugsbeobachtungen auf croatischem Gebiet möglich zu machen, da dieses Gebiet eine störende Lücke gebildet hat. In Folge des Beschlusses wendete sich die U. O. C. unter Beischluss des betreffenden durch Dr. R. BLASIUS gezeichneten Protocoles an Se. Excellenz den Banus von Croatien Grafen KHUEN-HÉDERVÁRY mit der Bitte diesen Wunsch zu realisieren. Inzwischen wurden die praktischen Gesichtspunkte in der U. O. C. erörtert, worin croatischerseits die Professoren Dr. HEINZ, Dr. LANGHOFFER und SÁNDOR theilnahmen.

Die günstige Entscheidung seitens der h. Regierung Croatiens erfolgte unter dem 22. Juli 1901 Z. 18,028 und es wurde veranlasst, dass der zur Leitung der C. O. C. ausersehene Herr Professor RÖSSLER am 20. Oktober nach Budapest kam und sich in der U. O. C. im Interesse der Conformität des Verfahrens orientierte.

Es gereicht gewiss allen Theilnehmern an der Zusammenkunft in Sarajevo zu grosser Freude und Genugthuung, zu diesem Erfolg beigetragen zu haben.

U. O. C.

Weisse Störche am Sylvester Tag. Herr BENEDEK v. MESZLÉNY benachrichtigte uns, dass man am 31. Dezember 1900 in der Nähe von Csala 6 Stück weisse Störche sah. Am 20-sten Januar

golyát láttak; ebből 1901 január 20-ikán egy szép példányt, mint bizonyító adatot, intézetünkhöz be is küldött.

1901 hat er auch ein erlegtes Stück von denselben als Beleg uns eingeschendet.

Pastor roseus. TARJÁN TIBOR úr, intézetünk állandó megfigyelő tagja és KISS ALBERT gazdaszisz urak jelentése szerint f. évi február 2-ikán, a Gyula határához tartozó Szent-Benedek pusztán 20 drb Pásztor-madár — *Pastor roseus* — mutatkozott, mely később teljesen eltűnt.

Pastor roseus. Herren TIBOR von TARJÁN und ALBERT KISS Hofrichter, meldeten uns an, dass am 2. Februar l. Jahres auf der in der Nähe von Gyula gelegenen Szent-Benedeker Puszta 20 Stück Rosenstaare — *Pastor roseus* — beobachtet worden sind, welche später gänzlich verschwanden.

INTÉZETI ÜGYEK. - INSTITUTS-ANGELEGENHEITEN.

Változások a M. O. K. hivatalos személyzetében.

Soós LAJOS úr, intézetünknek a múlt 1900. évi október hótól kezdve szorgalmas gyakornoka, a tud. egyetem állattani tanszéke mellé gyakornoknak vétetvén fel, intézetünktől február hó utólján búcsút vett, helyére VEZÉNYI ÁRPÁD tanárjelölt úr alkalmaztatott, ki állását márczius hó elején foglalta el.

SZALAY L. ELEMÉR orvosjelölt, ki 1895 októberében lépett volt a központba mint gyakornok s azóta részint ilyen minőségben, részint pedig majd mint tiszteletbeli gyakornok, majd mint assistens, kitartóan és híven működött, végre folyó évi június utólján, orvosi tanulmányainak befejezése végett intézetünkből kilépett.

Azóta az assistensi helyre CSÖRGEY-UHLIG TITUSZ tanárjelölt úr van kinevezve.

Ifj. SZÜTS ANDOR egyetemi joghallgató úr f. évi október havában mint önkéntes csatlakozott a M. O. Központoz.

Veränderungen im amtlichen Personale der Ung. Ornith. Centrale.

Herr LUDWIG Soós Lehramtscandidat, der seit October vergangenen (1900) Jahres als Practicant angestellt war, hat Ende Februar l. Jahres, nachdem er als Practicant für Zoologie an der Universität angestellt wurde, von unserem Institute Abschied genommen; an seine Stelle ist Herr ÁRPÁD VEZÉNYI Lehramtscandidat ernannt worden, der anfangs März den Posten antrat.

Herr Cand. med. LUDWIG ELEMÉR von SZALAY, der seit seiner im October 1895 erfolgten Anstellung, erst als Practicant, dann als Assistent der Centrale tren und ausdauernd arbeitete, hat behufs Beendigung seiner medizinischen Studien, Ende Juni l. J. von uns Abschied genommen.

Seither ist auf diese Stelle Herr TITUS CSÖRGEY-UHLIG, Lehramtscandidat ernannt worden.

Herr ANDREAS von SZÜTS junior, Stud. juris, schloss sich im October l. J. der Centrale freiwillig an.